

REFORMA ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

BROSZURA nr 8. ASPEKT SPOŁECZNY NOWYCH PRZEPISÓW

Nowe przepisy dotyczące zamówień publicznych mają między innymi przyczynić się do sprawnego wdrażania polityki w zakresie ochrony środowiska, integracji społecznej oraz innowacji. Niemniej aspekty społeczne reformy wcale nie ograniczają się do integracji społecznej – obejmują również kwestię poszanowania praw wynikających z obowiązującego prawodawstwa.

- W skład przepisów nowych dyrektyw wchodzi również **horyzontalna „klauzula społeczna”**:
 - ustanawia ona zasadę poszanowania stosownych obowiązków w zakresie ochrony środowiska, przepisów socjalnych oraz prawa pracy wpływających z prawa unijnego, prawa krajowego, układów zbiorowych lub prawa międzynarodowego. Istotne znaczenie ma konieczność monitorowania ich przestrzegania w miejscu realizacji robót budowlanych lub świadczenia usług przez państwa członkowskie i instytucje publiczne;
 - wprowadza przy tym możliwość wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówień publicznych wszystkich wykonawców, którzy nie stosują się do tych wymogów;
 - ponadto instytucje zamawiające powinny odrzucić każdą rażąco tanią ofertę, która wiązałaby się z niedotrzymaniem obowiązków w zakresie ochrony środowiska, obowiązków socjalnych oraz obowiązków z tytułu prawa pracy wpływających z prawa unijnego, prawa krajowego, układów zbiorowych lub prawa międzynarodowego. Klauzula ta jest nowym narzędziem zwalczania dumpingu socjalnego.
- W ramach postępowania o udzielenie zamówienia można wykorzystać **kryteria społeczne**.
 - Nabywca publiczny może już uwzględniać proces produkcji zamawianych towarów i usług oraz robót budowlanych. Może na tej podstawie udzielić zamówienia oferentowi, który gwarantuje włączenie największej liczby osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, na przykład długotrwale bezrobotnych, do wykonania zamówionych produktów i usług. Może również uwzględniać konkretne warunki pracy zaangażowanych pracowników, nawet wykraczając ponad poziom obowiązków prawnych.
 - Kryteria te można jednak odnosić jedynie do pracowników faktycznie uczestniczących w robotach budowlanych, produkcji towarów lub świadczeniu usług ujętych wprost w zamówieniu publicznym. Nie będzie zatem możliwe wymaganie od oferentów ogólnej polityki odpowiedzialności społecznej lub ekologicznej, ponieważ tego rodzaju wymóg nie dotyczy wprost przedmiotu zamówienia.
- Dopuszczono preferencje ze względu na **integrację społeczną**; możliwe stanie się **zastrzeżenie zamówień**:
 - dla każdego typu robót budowlanych, dostaw i usług – dla szczególnych podmiotów (zakładów pracy chronionej) lub przedsiębiorstw społecznych, których celem jest włączanie do rynku pracy osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Do

zastrzeżonych zamówień mieliby odtąd dostęp wykonawcy, w których personelu te kategorie osób stanowią przynajmniej 30 %;

- tylko dla niektórych usług społecznych i na czas ograniczony (do 3 lat) – dla podmiotów niekomercyjnych, które świadczą usługi użyteczności publicznej, o strukturze własności opartej na udziale pracowników.
- **W przypadku usług społecznych, kulturalnych i zdrowotnych**, a także innych rodzajów usług wymienionych w dyrektywach (usług prawnych, hotelowych, restauracyjnych i stołówkowych) będzie można korzystać z **nowych, uproszczonych reguł** (zob. broszura nr 6):
 - mają one zastosowanie w przypadku zamówień o wartości przekraczającej 750 tys. euro (wobec progu 200 tys. euro w innych sektorach). Zakłada się, że zamówienia publiczne poniżej tej kwoty, bez możliwości wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych, są interesujące tylko dla przedsiębiorstw z państwa członkowskiego, w którym udziela się zamówienia;
 - nabywcy publiczni mogą udzielić zamówienia oferentowi najlepiej spełniającemu kryteria jakościowe, które uznają za decydujące dla danego rodzaju usług (np. dostępność, ciągłość i zrównoważony charakter proponowanych usług);
 - wyłączenie obowiązku równego traktowania wszystkich podmiotów i zapewnienia odpowiedniego upublicznienia ogłoszenia o zamówieniu (w uproszczonej formie) i o jego udzieleniu; do tego rodzaju postępowań zastosowanie mają przepisy krajowe.
- Nowe przepisy europejskie nie zagrażają **organizacji usług publicznych na poziomie krajowym**:
 - państwa członkowskie nadal samodzielnie decydują o zasadach organizacji sektora usług publicznych. Instytucja publiczna może zatem wykonywać spoczywające na niej zadania w interesie publicznym, korzystając z zasobów własnych bądź też odwołując się do podmiotów zewnętrznych;
 - przepisy regulujące zamówienia publiczne i koncesje mają zastosowanie wyłącznie w przypadku zlecenia usług na zewnątrz, kiedy instytucja publiczna zdecyduje się na to rozwiązanie;
 - współpraca między instytucjami publicznymi, na przykład gminami, nie podlega regułom zamówień publicznych: taka współpraca opiera się na nowych regułach, określających precyzyjnie jej warunki (zob. broszura nr 5).
- Podmioty gospodarcze dopuszczające się naruszenia pewnych zasad lub obowiązków podlegają **wykluczeniu z udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia**. Instytucje publiczne będą odtąd zobowiązane do wykluczania wykonawców:
 - skazanych za zaległości podatkowe lub nieopłacone składki na ubezpieczenie społeczne. Wykluczenie jest możliwe nawet bez wyroku sądowego – wystarczy, że instytucja zamawiająca posiada dowody takich zaległości;

- niezastosowanie się do wymogów horyzontalnej „klauzuli społecznej” prowadzi do odrzucenia oferty.
- Szczegółowe przepisy regulują obecnie kwestie **podwykonawstwa**.
 - Właściwe organy krajowe muszą zapewnić – również w odniesieniu do podwykonawstwa – przestrzeganie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, obowiązków socjalnych oraz obowiązków z tytułu prawa pracy wynikających z prawa unijnego, prawa krajowego, układów zbiorowych lub prawa międzynarodowego (zob. wyżej: horyzontalna „klauzula społeczna”);
 - na etapie zaproszenia do składania ofert każdy wykonawca może zostać zobowiązany do sprecyzowania, które z elementów zamówienia zamierza powierzyć podmiotom trzecim, zamiast wykonywać je samodzielnie. W niektórych przypadkach przedsiębiorstwo, któremu udzielono zamówienia, może zostać zobowiązane do przekazania nabywcy publicznemu danych identyfikacyjnych i adresowych podwykonawców, których zamierza zatrudnić. Obowiązek ten można rozszerzyć na podwykonawców zatrudnianych przez podwykonawców;
 - możliwe będzie odtworzenie hierarchii odpowiedzialności;
 - w pewnych przypadkach podwykonawcy mogą być opłacani bezpośrednio przez nabywcę publicznego.